

***Η διαφοροποιημένη διδασκαλία
στα πλαίσια της πρώιμης παρέμβασης
«Ένα Νηπιαγωγείο για όλους»***

*Ραχανιώτη Ελένη
Ειδική Παιδαγωγός, MSc
στο 2^ο ΚΕΣΥ
Ανατολ. Θεσσαλονίκης*

Σε τι διαφέρουν τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο;

Μπορεί να διαφέρουν μεταξύ τους ως προς:

- ❖ το πολιτισμικό περιβάλλον από το οποίο προέρχονται,
- ❖ το μαθησιακό τους προφίλ,
- ❖ τα επίπεδα συναισθηματικής και κοινωνικής ωριμότητας,
- ❖ τα ενδιαφέροντα τους,
- ❖ τα επίπεδα ακαδημαϊκής ετοιμότητας (Κουτσελίνη, 2011; Νιάκα, 2014).

Και ακόμη....

- Στο πλαίσιο του «Ενός Σχολείου για όλους»

Η συμπερίληψη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές και ψυχο-κοινωνικές ανάγκες στις τάξεις της γενικής εκπαίδευσης, έχει διευρύνει την εσωτερική διαφοροποίηση στις τυπικές τάξεις

...με αποτέλεσμα

- ...η απόλυτη διαχωριστική γραμμή μεταξύ τυπικής και ειδικής εκπαίδευσης τείνει να γίνεται ολοένα και λιγότερο διακριτή!

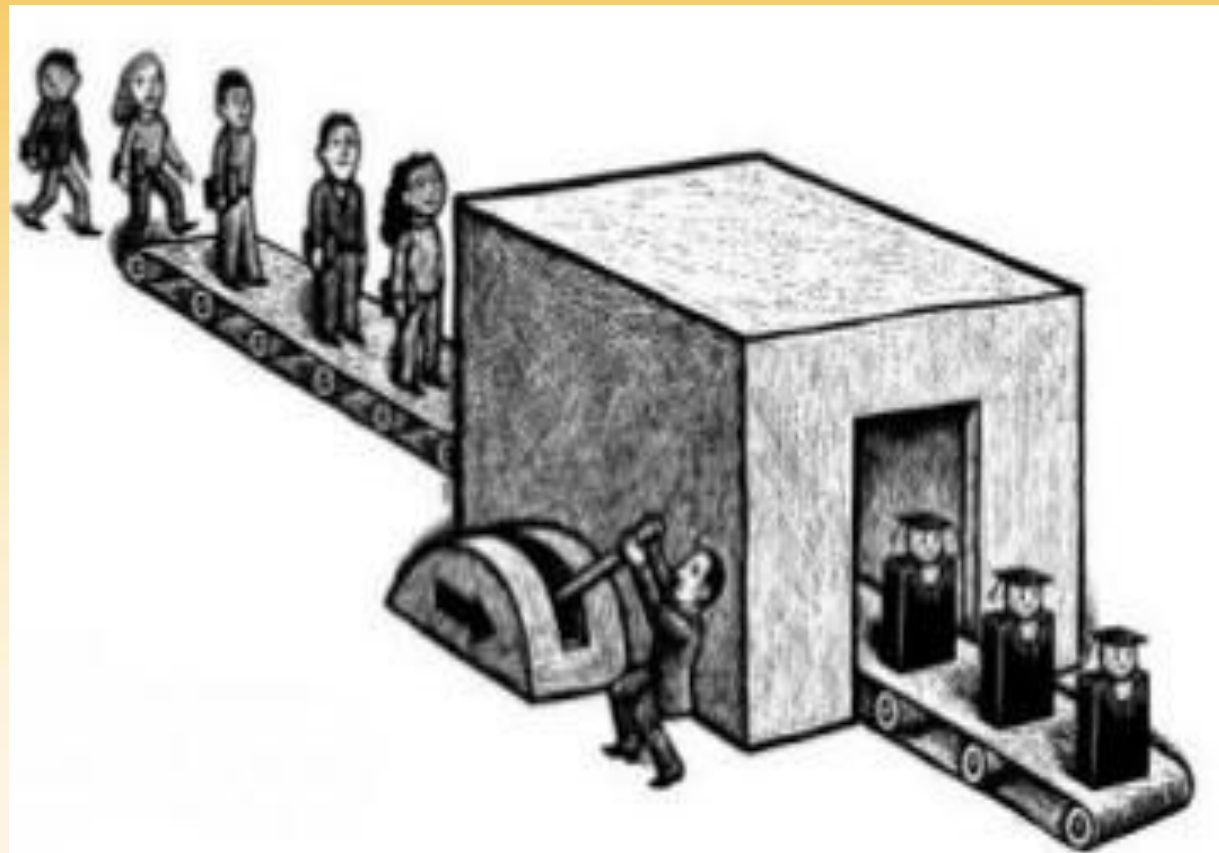
Ας σκεφτούμε τώρα λίγο τους εαυτούς μας ως νηπιαγωγοί:

- Είμαι διαφορετική/ός ;;;
- Διδάσκω για διαφορετικούς μαθητές;;;

ή

- Σχολιάζουμε αρνητικά π.χ.: «ο Πέτρος μόνο μουτζούρες κάνει»,
- Απορρίπτουμε,
- Θεωρούμε ότι το λάθος βρίσκεται στο μαθητή π.χ. «Αυτός ο Γιάννης δεν καταλαβαίνει τίποτα»,
- Τον σκεφτόμαστε ως τεμπέλη, κακομαθημένο κ.ο.κ.,
- Του ζητάμε να κάνει αυτό που κάνουν και οι άλλοι γιατί έτσι πρέπει,
- Του ζητάμε να ανταπεξέλθει σε δραστηριότητες που υπερβαίνουν κατά πολύ τις δυνατότητες του.

Greg Neri

Γεγονός είναι ότι: Δεν μαθαίνουν όλα τα παιδιά με τον ίδιο τρόπο.

Τα παιδιά μαθαίνουν καλύτερα όταν οι δραστηριότητες:

- ❖ ταιριάζουν με τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους για ένα θέμα (μαθησιακή ετοιμότητα),
- ❖ προκαλούν την περιέργεια και τα κινητοποιούν να εμπλακούν σε αυτές (ενδιαφέρον),
- ❖ επιτρέπουν την επιλογή επιθυμητού τρόπου εργασίας (μαθησιακό προφίλ) (Tomlinson, 2001).

Gardner (1999) οκτώ τύποι νοημοσύνης

Οπτική

προτιμά να χρησιμοποιεί εικόνες-αντλαμβάνεται μέσα στον χώρο

Μουσική-Ακουστική

προτιμά να χρησιμοποιεί ήχους και μουσική

Γλωσσική

προτιμά να χρησιμοποιεί λέξεις στον λόγο και στην γραφή

σωματο-κινησθητική

προτιμά να χρησιμοποιεί το σώμα, τα χέρια και την αφή

λογικο-μαθηματική

προτιμά να χρησιμοποιεί την λογική, να επιλύει προβλήματα και να αιτιολογεί

διαπροσωπική

προτιμά να μαθαίνει σε ομάδες, μαζί με άλλα παιδιά

ενδοπροσωπική

προτιμά να δουλεύει και να μαθαίνει μόνος του

νατουραλιστική

αγαπά τα ζώα και τα φυτά, προτιμά να δουλεύει στη φύση, να παρατηρεί και να συσχετίζει

Τι θα με βοηθήσει;

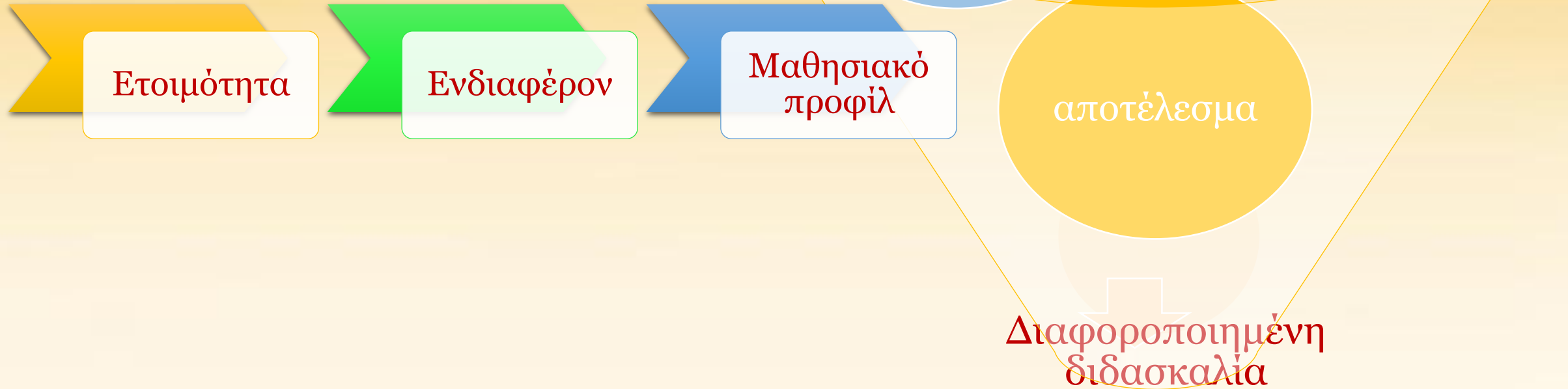
- Η Διαφοροποιημένη Διδασκαλία
- Μέθοδος Project

(Βασίζεται στις αρχές της Διαφοροποιημένης Δ/λίας, στην παιδοκεντρική και βιωματική μάθηση και αντλεί από ποικιλία διδακτικών τεχνικών (πχ. άμεση διδασκαλία ή/και ομαδοκεντρική διδασκαλία, την ευέλικτη ομαδοποίηση κατά την επιλογή των θεμάτων κλπ.)

Περιβάλλον της τάξης

Σύμφωνα με:

Adapted from *The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners* (Tomlinson, 1999)

Παραδείγματα Διαφοροποιημένης διδασκαλίας στα πλαίσια της πρώιμης παρέμβασης στο Νηπιαγωγείο

Παράδειγμα 1^ο

Ο Γιάννης δεν μπορεί να συγκεντρωθεί, διασπάται εύκολα από άσχετα ερεθίσματα και σπάνια ακολουθεί σωστά και με προσοχή τις οδηγίες. Στην παρεούλα δεν μπορεί να κάτσει ακίνητος και κουνά συνεχώς τα χέρια και τα πόδια του, κοιτά συνέχεια γύρω του και πειράζει τους άλλους. Στα παιχνίδια δεν ακολουθεί τους κανόνες, μιλά συνεχώς και παρεμβαίνει στο παιχνίδι των άλλων.

Μπορείτε να σκεφτείτε τρόπους διαφοροποίησης της διδασκαλίας για τον Γιάννη;

Έχουμε στο νου μας ότι όλα τα παιδιά είναι κάποιες φορές απρόσεκτα και ζωηρά, καθώς τα υψηλά επίπεδα δραστηριότητας και τα σύντομα διαστήματα προσοχής είναι ένα φυσιολογικό κομμάτι της παιδικής ηλικίας για τα περισσότερα, ιδίως τα μικρά.

Απάντηση 1.1

- Διαφοροποίηση ως προς το περιβάλλον της τάξης
- Βάζουμε τον Γιάννη να καθίσει μακριά από σώματα θέρμανσης και την πόρτα και τον έχουμε κοντά μας ή με παιδιά που δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα συμπεριφοράς, είναι ήρεμα και οργανωτικά.
- Η πόρτα της τάξης θα πρέπει να είναι κλειστή κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.
- Απομακρύνουμε παιχνίδια, μαρκαδόρους και γενικότερα αντικείμενα από το άμεσο οπτικό του πεδίο, που μπορούν να διασπάσουν την προσοχή του
- Έχουμε συγκεκριμένες θέσεις για τα υλικά, παιχνίδια και βιβλία μέσα στην τάξη.
- Η τάξη και το πρόγραμμα δραστηριοτήτων πρέπει να είναι άρτια δομημένα και προβλέψιμα.
- Καθορίζουμε σαφείς κανόνες συμπεριφοράς μέσα στην τάξη.
- Αναθέτουμε κάποιες αρμοδιότητες, όπως το να φέρει χαρτί να τακτοποιήσει τις τσάντες, ώστε να εκτονώνει με πιο αποδεκτούς τρόπους την κινητικότητά του.

Απάντηση 1.2

- Διαφοροποίηση ως προς την διαδικασία
- Κάνουμε συχνά διαλείμματα και δίνουμε ευκαιρίες για να σηκωθεί στα πλαίσια των δραστηριοτήτων, έτσι ώστε να εκτονώνει την ενέργεια του
- Αφήνουμε τον Γιάννη να παραμένει όρθιος ή να κινείται σε προκαθορισμένες περιοχές μέσα στην τάξη. Διαπραγματευτείτε, ωστόσο, αυτή την ελευθερία μαζί του και με την υπόλοιπη τάξη. Οι κανόνες πρέπει να είναι κοινοί και αποδεκτοί από όλους
- Σιγουρευόμαστε ότι κατάλαβε τι πρέπει να κάνει πριν ξεκινήσει οποιαδήποτε δραστηριότητα. Έτσι επαναλαμβάνουμε τις οδηγίες διατηρώντας όσο γίνεται περισσότερη βλεμματική επαφή με το παιδί
- Ζητάμε να επαναλάβει το ίδιο τις οδηγίες
- Εμπλουτίζουμε με οπτικο-ακουστικά μέσα.
- Χρησιμοποιούμε το όνομα του σε ερωτήσεις ή στο παραμύθι που ενδεχομένως διαβάζουμε
- Στεκόμαστε κοντά του και το αγγίζουμε περιστασιακά ενώ εκτελεί μια δραστηριότητα
- Μπορούμε να δώσουμε ένα υπόδειγμα του τρόπου που πρέπει να δουλέψει
- Επαινούμε σε κάθε μικρό του βήμα

Παράδειγμα 2^ο

Η Μαργαρίτα είναι προνήπιο. Είναι κοινωνική και συμμετέχει στις δραστηριότητες της τάξης, ενώ κατανοεί τον προφορικό λόγο. Παρουσιάζει δυσκολίες στην έκφραση, δεν μπορεί να αφηγηθεί μια ιστορία, ενώ το λεξιλόγιο της είναι απλό και φτωχό.

- Μετά την ολοκλήρωση μιας θεματικής προσέγγισης για τον κύκλο του νερού η νηπιαγωγός προτείνει 3 διαφορετικούς τρόπους παρουσίασης και ζητά από τα παιδιά να επιλέξουν με βάση τις επιθυμίες τους και να χωριστούν αναλόγως σε 3 ομάδες.
- Ποιους τρόπους παρουσίασης θα μπορούσε να είχε προτείνει η νηπιαγωγός, ώστε να συμμετέχει και η Χριστίνα στα πλαίσια των δυνατοτήτων της;

Παράδειγμα 2^ο - Απάντηση

- η πρώτη ομάδα θα διηγηθεί με προφορικό λόγο τον κύκλο του νερού,
- η δεύτερη ομάδα θα τοποθετήσει σε σειρά με βάση τη χρονική τους αλληλουχία εικόνες που δείχνουν το φυσικό αυτό φαινόμενο και
- η τρίτη ομάδα θα αναπαραστήσει με την δραματική τέχνη τον κύκλο του νερού.

Ποιο είναι το κύριο κριτήριο ή κριτήρια της διαφοροποιημένης παρουσίασης του κύκλου του νερού από τις διάφορες ομάδες;

Παράδειγμα 3^ο

Ο Πέτρος δυσκολεύεται να γράψει, να τραβήξει γραμμές και πιάνει τον μαρκαδόρο χαλαρά. Επίσης δυσκολεύεται να χρησιμοποιήσει το ψαλίδι.

Μετά την ολοκλήρωση εργασίας για τα φθινοπωρινά φύλλα, κάθε παιδί θα συμπληρώσει στο έργο του τη φράση «Τα φύλλα πέφτουν».

Ποιες δυνατότητες έχουν τα παιδιά; Μπορείτε να σκεφτείτε πέντε εναλλακτικές εκδοχές αποτύπωσης της ίδιας φράσης, για να τα καταφέρει και ο Πέτρος;

Παράδειγμα 3^ο – Απάντηση Διαφοροποίηση ως προς το αποτέλεσμα

- α) καρτέλες γραμμένες από τη νηπιαγωγό και εκτυπωμένες στον υπολογιστή, έτοιμες για να τις επικολλήσουν στο έργο τους,
- β) καρτέλες γραμμένες από τη νηπιαγωγό και εκτυπωμένες στον υπολογιστή, να κόψουν ολόκληρη τη φράση και να την επικολλήσουν στο έργο τους,
- γ) από τις ίδιες καρτέλες να κόψουν τις λέξεις- κομματάκια και να τις επικολλήσουν σχηματίζοντας τη φράση,
- δ) από τις ίδιες καρτέλες να κόψουν τις συλλαβές και να τις επικολλήσουν σχηματίζοντας τη φράση,
- ε) από τις ίδιες καρτέλες να αντιγράψουν με μαρκαδόρο τη φράση στο έργο τους

Τι θα με βοηθήσει;

- Συστηματική παρατήρηση
- Καταγραφή
- Ευελιξία στη δημιουργία ομάδων: εργάζονται σε πολλά διαφορετικά πλαίσια (π.χ. παιδιά με παρόμοιες ή διαφορετικές ικανότητες κοινά ή διαφορετικά ενδιαφέροντα)
- Συνεργασία με την οικογένεια
- Αξιολόγηση της μάθησης των παιδιών (Φραγκάκη, 2018)

Τι μπορούμε να αξιολογήσουμε;

Ετοιμότητα

Δεξιότητες

Γνώσεις,
έννοιες

Ενδιαφέροντα

Παρατήρηση-
καταγραφή

Μαθησιακό προφίλ

Πώς μαθαίνουν

Τι εργασίες
προτιμούν

Πότε αξιολογούμε;

- Πριν την διδασκαλία
- Κατά την διάρκεια
- Στο τέλος

Έτσι λοιπόν:

- Δείχνουμε έμπρακτα ότι κατανοούμε τις δυσκολίες των παιδιών και δεν απορρίπτουμε.
- Προσδοκούμε επιτυχία και το λέμε.
- Ενθαρρύνουμε ακόμα και για πολύ μικρά κατορθώματα.
- Δίνουμε παραπάνω χρόνο.
- Αξιολογούμε με βάση την πρόοδό του και όχι σε σχέση με άλλους μαθητές (περιγραφική αξιολόγηση).

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Κουτσελίνη, Μ. (2011). Διαφοροποίηση διδασκαλία;/μάθησης σε τάξεις μικτής ικανότητας και η αντιμετώπιση της σχολικής αποτυχίας. Στο Κ. Χρυσανθίδη & Ρ. Σιβροπούλου (Επιμ.), *Αρχές και προοπτικές της προσχολικής εκπαίδευσης. Αφιέρωμα στην Ευγενία Κουτσουβάνου* (σελ. 73-94). Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Νιάκα, Ε.(2014) . Εκπαιδευτικό Υλικό για τη Διαφοροποιημένη διδασκαλία.
<https://www.slideshare.net/ichalkia/ss-41297175>
- Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Μαρία Καμπεζά, «Εκπαιδευτική Διαδικασία και Μάθηση στο Νηπιαγωγείο». Ενότητα 5: Διαφοροποιημένη Διδασκαλία. Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Ανακτήθηκε από : <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1572/index.php?vis=5767>
- Φραγκάκη, Μ. (2018). Διαφοροποιημένη Διδασκαλία στην Προσχολική Εκπαίδευση. Ανακτήθηκε από : [Διαφοροποιημένη διδασκαλία στην Προσχολική Εκπαίδευση](#)
- Middendorf, C. (2008). *Differentiating instruction in kindergarten*. New York: Scholastic.
- Tomlinson, C. A. (1999). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*. Alexandria, Virginia USA: ASCD.

